

**PUBLICAȚIE SAPTĂMINALĂ EDITATĂ DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL I • NR. 42 • 2 NOIEMBRIE 1990

DIN SUMAR:

- ECONOMIA LA RĂSCRUCE – privatizare, liberalizare, convertibilitate (fragmente de la o masă rotundă realizată de G.D.S. ; articole semnate de MIHAI KORNÉ, IHOR LEMNIJ)
- TIMIȘOARA : Conferința internațională DEMOCRAȚIE ȘI DREPTURILE OMULUI
- Raport al Grupului pentru Dialog Social și al Comitetului Helsinki pentru România asupra evenimentelor din 13–15 iunie 1990. Cronologia zilei de 13 iunie (III)
- EUGEN MIHĂESCU in dialog cu STELIAN TĂNASE
- RODICA PALADE : Mizeriile unui spital de lux
- AGNES HELLER – eseu politic
- Accente semnate de PETRE ȚUȚEA, DAN DEȘLIU și ANDREI CORNEA.

De ce speranțele noastre sînt atît de amarnic înșelate ? Evenimentele care au dus la căderea lui Ceaușescu n-au coincis cu demolarea comunismului. Televiziunea care ne-a capturat și acțiunile „teroriștilor” (singuratici desperados ? coordonați ? instalații automate de tragere ca la zidul Berlinului ?) – au fost primele mutări dintr-un joc complicat, menit să țină lumea acasă. Orice revoluție se desfășoară în răbufniri succesive și duce în cîteva săptămîni la trecerea puterii dintr-o mînă într-alta de mai multe ori. La București revoluția a încetat la 17,40, cînd dl. Iliescu a ieșit în balconul C.C. al P.C.R. În piață, 200.000 de oameni au strigat ca și alții lideri comuniști care se prezentaseră la microfon : „Fără comuniști !”. În același timp, în clădire așteptau zeci de fruntași ai P.C.R. cărora li se distribuiau carne și creioane pentru a primi sarcini de la „noua conducere”. Aceste puține minute vor marca decisiv derularea evenimentelor de atunci pînă astăzi. Îndată după retragerea precipitată a d-lui Iliescu din balcon și a celor care-l însoțeau, au început rătăcirile ucigașe în Piața Palatului. Este aici un mister adînc care nu va fi poate dezlegat niciodată.

Aș vrea să depășim anecdoticul pentru a întregi și înțelege fenomenul. În fapt, se adjuceca atunci o victorie, într-un proces ce avea să ducă la multe ieșiri în stradă de mari proporții, la o creștină nemulțumire a mîi multor categorii sociale, dar și a mîi multor aranjamente de culise între armată, securitate, rămășițele aparatului P.C.R. și ale fostei administrații. În acea seară de decembrie s-a încheiat un pact. Tacit sau explicit, nu știm. Dar distribuția rolurilor în drama românească de la acest sfîrșit de secol este și astăzi aceeași. Cu mici replieri și cîștiguri/pierderi de tempo.

În înclătarea dintre revolta populară care l-a răsturnat pe dictator și „profesioniștii puterii” (comuniști „fără ideologie comunistă”, după o expresie consacrată), revolta a pierdut pas cu pas. Din declarația de principii citită la TV pe 22 decembrie nu a rămas aproape nimic în viață. Începînd cu separarea puterii în stat, continuînd cu libertatea presei și încheind cu drepturile omului, toate principiile enunțate au fost și sînt respec-

DE CATIFEA

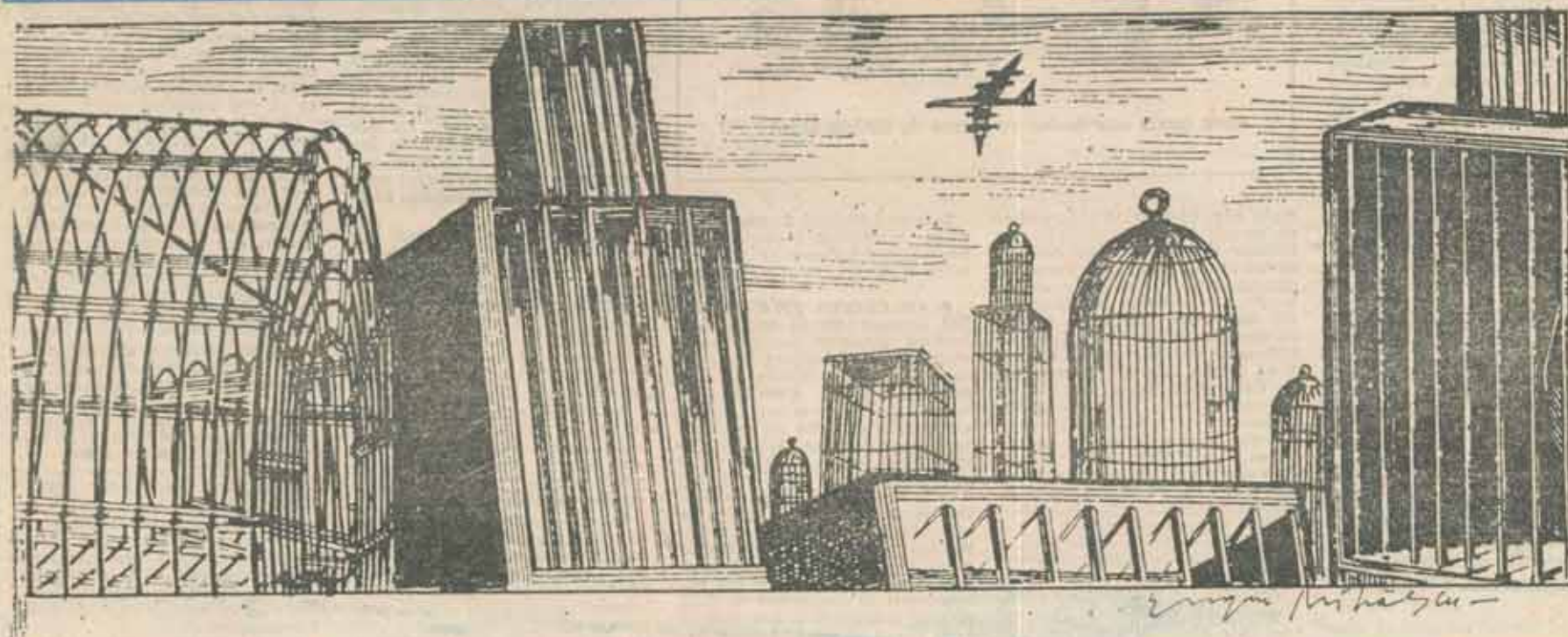
tate aproximativ, numai condiționat, și numai sub presiunea străzii ori cea internațională. Asta îmi amintește de acordurile de la Gdansk între greviștii și guvernanții, cînd ultimii au făcut totul pentru a nu le respecta și a le anula în fapt. Au trebuit lupte pentru ca unele puncte să fie totuși respectate. Dar hotărîrea nomenclaturii de a nu ceda a fost atît de mare încît a dus la lovitură din 13 decembrie 1981.

Tot pe 13, dar în iunie 1990, s-a încercat o lovitură asemănătoare, în context complet schimbat și cu rezultat diferit. La București puterea nu a reușit distru-

gerea opoziției. Dar puterea își are victoriile sale în încercarea repetată de a limita și anula revendicările din decembrie. Cum se explică aceste victorii ? Raportul de forțe l-a fost favorabil și îi este încă. Distrugerea cvasi-completă a societății civile în România, inexistența unei perioade reformiste (de tip NEP sau perestroika), ca în celelalte țări din blocul sovietic, au făcut ca forțele democratice să nu fie în stare să ofere o alternativă în ziua căderii lui Ceaușescu. Masele n-au avut lideri și grupuri care să defocalizeze energia. Pe structurile golite ale dictaturii s-au instalat destul de repede rămășițele vechilor clase politice. Nu numai pentru că instinctul le mîna să umple acest vid de putere, dar și pentru că nu au găsit o rezistență organizată, capabilă să le împiedice în a recîștiga puterea pierdută cîteva ceasuri.

Asistăm astăzi, parțial neputincioși, deocamdată, la o restaurație de calitate, consecința unui „război de uzură” declanșat de fosta clasă politică, o operație de lungă durată, în care, contînd pe neabătarea noastră de seamă, dar și pe un raport de forțe care îi este încă favorabil, supraviețuitorii vechilor structuri se instalează nestingheriți pe pozițiile dinainte. Altfel în vizită – la date diferite – la G.D.S., dl. Virgil Măgureanu deplîngea vidul apărut în jurul puterii, faptul că nu se reatemea pe nimic, iar dl. Claudiu Iordache spunea, aparent paradoxal, că F.S.N. nu deține puterea, că nu controlează administrația, armata etc. Cine deține atunci puterea ? Nu vîd aici decît un simptom al fenomenului descris mai sus. O dublă realitate care s-a instalat în seara zilei de 22 decembrie 1989, între 17,30 și 18,00.

STELIAN TĂNASE

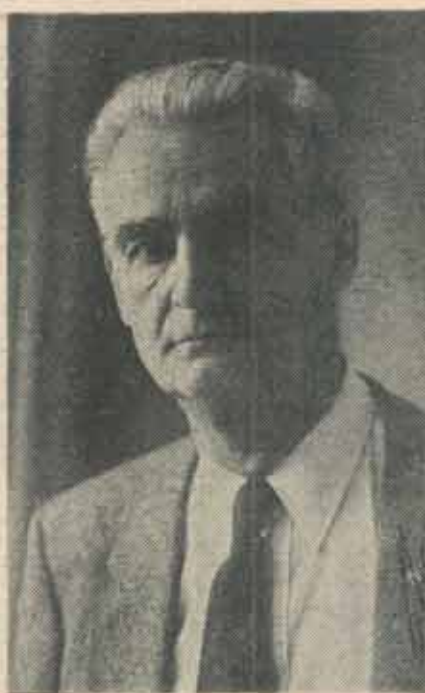
„Nimeni nu pune un petec de postav nou la o haină veche, căci petecul acesta trage din haină și ruptura se face și mai rea. Nici nu pun oamenii vin nou în burdufuri vechi, căci burdufurile crapă și vinul se varsă; pun vin nou în burdufuri noi”

MATEI 9, XIV–XVI

MINUNI ECONOMICE NU EXISTĂ

● Convertibilitatea leului poate fi realizată? ● Aminarea hotărârii sporește inflația ● Reforma monetară și schimbarea banilor ● Reforma economică și lipsa de numerar a întreprinderilor ● Salariul și traiul decent ● Controlul contabil realizat de sindicat și comitet ● Calitatea și cantitatea mărfurilor ● Beneficiile și prețurile ●

Fotografie de OVIDIU BOGDAN

MIHAI KORNE

Convertibilitatea leului este o necesitate. Astăzi guvernul cit și opoziția săi o consideră indispensabilă pentru ca România să-și poată ameliora situația economică internă și să poată beneficia de depăn de posibilitățile schimburilor economice internaționale. Ritmul și modul de a o realiza au dat naștere unor controverse care nu se par depășite în măsura în care aminarea sa nu ușurează, ci dimpotrivă îngreunează situația economică a țării.

În cadrul sistemului de schimburi din cadrul C.A.E.R.-ului va aparține trecutul. R.D.G. a fost deja absorbită de Germania de Vest, iar Uniunea Sovietică, principalul client și furnizor al României, cere ca livrările de energie și materii prime să fie plătite în valută. Astfel vom fi oricum aliați să efectuăm eșantionarea plăților externe în valută. În aceste condiții moneda neconvertibilă nu mai prezintă nici un avantaj, ci doar inconveniente. Dacă vrem ca leul să fie la adăpostul fluctuațiilor din primăvară când cererea de dolari occasionată de plecarea în Turcia, Iugoslavia și Ungaria a citorva zeci de mii de oameni, „să facă afaceri”, urcarea cursului devaluator american la peste 100 de lei, convertibilitatea nu mai poate fi aminată.

Întrebarea este dacă poate fi realizată și cum. Desigur, ar fi fost de dorit să dispunem de rezerva în valută sau de credite internaționale, pentru ca să putem asigura plățile externe pe cîteva luni. Din păcate, rezervele de care dispunem la începutul anului s-au topit și dacă obținem credite, ele vor trebui folosite spre a compensa, cel puțin în parte, pierderile din Irak. Nu putem conta pe ele pentru a face leul convertibil. Nu putem însă nici spera că vom putea ameliora balanța plăților în valută în condițiile actuale ale economiei române. Dimpotrivă, pe zi ce trece, deficitul plăților se mărește.

Creșterea deficitului nu poate, firește, să continue la nesfârșit și va trebui oricum străvilită prin măsuri energice care vor impune sacrificii grele.

Din momentul în care aceste măsuri nu vor putea fi evitate, este preferabil ca ele să fie luate în așa fel ca să se poată trece totodată și la convertibilitatea leului. Opinia publică, ar accepta cu atât mai mult sacrificiile care i se vor cere, cu cât va înțelege că este vorba de un plan de ansamblu care va restabili valoarea leului și totodată pe cea a muncii, fără de care nu putem ieși din criza în care ne aflăm.

În schimb, aminarea hotărârilor nu poate decât să accentueze criza, sporind inflația care a rămas pînă în prezent în limite suportabile, cu repercusiunile sale sociale și politice, nefaste pentru cel care nu vor fi avut curajul politic să ia măsuri împopulare, dar mai cu seamă pentru țară.

Convertibilitatea nu se poate realiza printr-o simplă devalorizare care să stabilizească un nou curs al leului la o treime sau un sfert din cel actual, ci implică măsuri care, pe de o parte să absoarbă excedentul de bani de pe piața internă și pe de altă parte să pună ansamblul economic pe baze viabile. În acest domeniu, reforma radicală monetară și economică făcută după război de Germania de Vest s-a dovedit mult mai eficientă și în cele din urmă mai profitabilă tuturor, decât devalorizările succesive care au avut loc în Franța după 1945. În ambele țări, convertibilitatea monedei

fusese precedată de reforme monetare interne și de schimbarea banilor.

În condițiile actuale, cînd economia mondială funcționează pe baza monedei convertibile, faptul de a avea o monedă neconvertibilă este un inconvenient mult mai mare decît putea fi după război. Convertibilitatea leului trebuie deci realizată concomitent cu reforma monetară și nu după mai mulți ani. Cele două operații pot reuși simultan dacă în afară de măsurile financiare se iau măsuri sociale și economice care să completeze efectele reformei monetare privitor la reforma economică de ansamblu.

Reforma monetară

Operațiunea presupune schimbarea unui număr limitat din banii în circulație și blocarea sau anularea sumelor suplimentare. Pentru a nu lovi pe cel mai defavorizat, socotim că schimbul banilor ar trebui limitat la trei luni de salariu mediu, ceea ce reprezintă cca 10.000 lei de persoană. Plata acestei sume ar trebui egalată pe cinci pînă la șase luni, în așa fel încît fiecare persoană să fie sigură că va avea banii necesari traiului, fără ca masa monetară internă să crească în acest timp mai repede decît creșterea producției.

În cazul întreprinderilor, schimbul banilor s-ar limita la trei luni din masele salariale care ar fi și ele deblocate în trei rate. În schimb, plățile dintre diferitele întreprinderi s-ar putea efectua prin po-

se stabiliza după cîteva luni. De îndată ce cursul se va fi stabilizat, leul poate deveni convertibil iar vînzarea valutei se va putea face liber, prin bănci sau ofiții de schimb, fără a se mai proceda la licitațiile săptămînale.

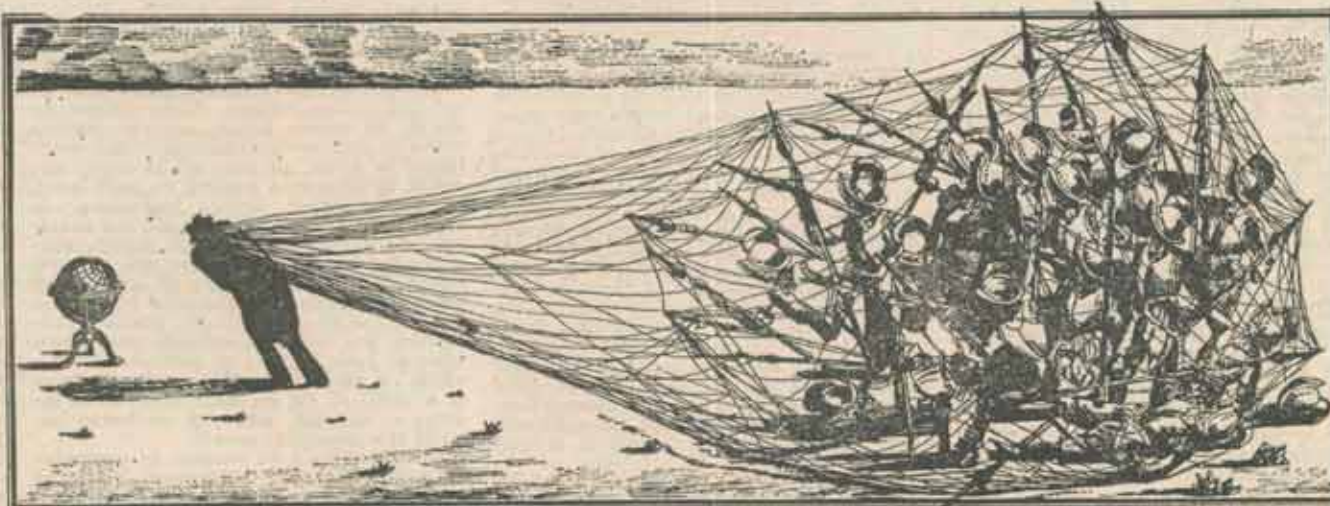
Reforma economică

Măsurile enumerate nu pot reuși decît dacă se procedează, în același timp cu reforma monetară, la reforma economică.

Schimbarea banilor și lipsa de numerar care vor urma pot să ducă, temporar, la punerea pe piață a unor mărfuri care au fost stocate, dar, în timp, numai mărirea producției poate stabiliza prețurile și valoarea leului.

Lipsa de numerar va avea repercusiuni grele asupra multor întreprinderi care au fost menținute în mod artificial de planificarea centralizată. Vor urma deci licențieri masive ale căror neajunsuri sociale nu pot fi înlăturate prin măsurile actuale de ajutor de șomaj. Din acest motiv, socotim că ajutorul de șomaj trebuie mărit la 100 la sută din salariul mediu al ultimului an și extins la 12 luni spre a permite reorientarea persoanelor licențiate. În schimb, întreprinderile trebuie să aibă posibilitatea de a închide activitățile nerentabile și de a licenția personalul incompetent, care lipsește, nu lucrează sau pe care nu îl pot folosi.

Este regretabil că problema șomajului nu a fost rezolvată deja acum șase luni, dar este iluzoriu să se creadă că poate fi escamotată prin ajutoare de șomaj li-

ite plătibile la 60 sau 90 de zile după livrarea și acceptarea furniturilor, plăți care în primele luni ar trebui să fie garantate de bancă, urmînd ca apoi să se revină la sistemul de plăți anterior.

După primele zile de la schimbarea banilor, se poate proceda la vînzarea la licitație a unor tranșe de valută, aceste vînzări urmînd să aibă loc săptămînal în aceeași zi, în așa fel ca întreprinderile sau persoanele particulare interesate, să poată prevedea din timp cumpărarea valutei. Este posibil ca la primele licitații cursul să fie relativ scăzut din lipsă de bani și să crească ulterior înainte de a

mitate la cîteva luni și numai la jumătate de salariu.

Mutația economică pe care o efectuează întreaga Europă de Centru și U.R.S.S.-ul este de așa amploare, încît în viitorii ani pot fi în jur de 20-30 de milioane de șomeri în statele fostului C.A.E.R., din care 2 pînă la 3 milioane în România. Numărul va fi cu atât mai mare cu cît vom amîna mai mult măsurile de redresare ce trebuie luate, deoarece statele care vor rezolva problema mai devreme, vor fi primele care să cucerească piețele externe, al căror acces va deveni cu atât mai greu celor veniți ulterior.

Legislația privind întreprinderile a menționat adesea, dar a ignorat în fond avantajele pe care le oferă pentru personal și pentru întreprindere un sistem real și onest de cointerese. În optica noastră, salariul de bază trebuie să asigure un trai decent, iar cointeresearea să fie elementul de progres pentru întreprindere și pentru fiecare individ. Politica salarială trebuie să aibă două obiective: pe termen scurt, satisfacerea nevoilor salariaților prin mărirea productivității în toate întreprinderile care își vor continua activitatea, iar pe termen mediu și lung, dar continuu a salariilor, spre a ajunge în medie cel puțin la nivelul minim al salariilor din Piața Comună. Aceasta nu înseamnă că toți salariații pot fi plătiți la fel. Nu trebuie să ne fie frică de disparități de salarii dintre diferitele ramuri și nici măcar între diferitele întreprinderi ale aceleiași ramuri, dacă ele se justifică prin mărirea productivității. Salariații trebuie să poată fi siguri că vor primi la sfîrșitul fiecărui an, și eventual chiar de fiecare semestru, o participare la rezultatele perioadei de lucru, în afara salariului de bază. Cointeresearea trebuie calculată proporțional cu mărirea beneficiilor realizate și care pot dubla salariul de bază.

Acest lucru presupune ca sindicatele sau un comitet ales prin vot secret în cadrul întreprinderii să poată controla contabilitatea pentru a se asigura de veracitatea cifrelor. În afară de beneficiu, calculul cointereseării trebuie să țină seama și de absentism, scăzînd un procentaj, în funcție de absențe, pentru a-l redistribui celor care au lucrat ore suplimentare. În acest fel, fiecare salariat devine conștient de necesitatea unei discipline colective atît în ce privește prezența și atenția la lucru, pentru asigurarea producției și a calității, pentru economisirea materiilor prime și a energiei etc., cît și de vînzarea la prețuri cît mai favorabile întreprinderii, ceea ce nu înseamnă cele mai ridicate. De multe ori, la prețuri joase, mărirea cantităților vîndute mărește profitul total mai mult decît o producție limitată la prețuri ridicate.

Disparitatea dintre salarii, calitatea mărfurilor și productivitatea muncii sînt astăzi piedicile principale pentru intrarea României în Piața Comună. Ele nu pot însemna creșterea valorii globale a producției românești și mărirea salariilor, ceea ce va folosi atît salariaților cît și consumatorilor din România. Astăzi, în Franța, Italia și Germania, salariul minim este de peste 1.000 dolari pe lună, în timp ce în România, salariul mediu calculat la cursul oficial este sub 200 de dolari. Calculat pe baza cursului pieței negre, salariul mediu scade la 40 dolari pe lună. Pentru a ajunge la nivelul salariului minim din țările occidentale, creșterea valorii produse și deci a veniturilor (salarii plus cointerese) ar trebui să fie în viitorii șapte ani între 30 și 50 la sută pe an. Procentajul este extrem de ridicat și nu are precedente însă îl socotim posibil cînd ținem seama de salariile deosebit de joase din Centru și Estul (U.R.S.S.) Europei și de disparitatea artificială, și de

altfel fictivă, dintre prețurile românești și cele ale Pieței Comune.

Ca să ajungem la același numitor cu restul Europei, nu putem evita ca prețurile, producția, cîștigurile și salariile să crească. Astăzi, disparitatea cea mai mare o constatăm la salarii. Va fi deci necesar ca, pe viitorii ani, beneficiile să crească mai mult decît prețurile, producția decît beneficiile și salariile decît producția. În timp, principalii beneficiari ai reformelor vor fi salariații.

Nu vom realiza acest lucru vînzînd la distribuția avutului național cetățenilor. Minuni economice nu există. Minunea este ingeniozitatea, munca și perseverența fiecărui în parte și a tuturor împreună. ■

MIZERIILE UNUI SPITAL DE LUX

„Apărarea” Spitalului Elias

Al șaisprezecelea decret-legge emis de Consiliul Frontului Salvării Naționale prevedea, în 4 ianuarie 1990, militarizarea Spitalului Elias. Graba cu care a fost promulgat acest decret te poate face să crezi că, în acel moment, atât de abucimiat, pentru puterea provizorie Spitalul Elias reprezenta un obiectiv cheie care trebuia luat în posesie rapid. Și, într-adevăr, spitalul este luat în posesie de către armată, mai întâi pentru a fi apărut (desti asupra lui nu s-a tras niciodată nici un foc), pentru că, mai târziu, el să devină subordonat Ministerului Apărării Naționale. Generalul Traian Bândilă este instalat la conducere, ignorându-se complet prevederile testamentare obligatorii ale lui Menshem Elias: se va construi un spital, unul dintre cele mai bune din Europa și care va oferi îngrijire medicală cetățenilor de rit mozajic, săracilor, membrilor Academiei și alor cetățeni ai României.

Sigur că dispozițiile testamentare ale lui Elias nu au fost respectate nici întâi de decembrie - spitalul respectiv fiind renunțat tocmai pentru că el aparținea în primul rând nomenclaturii. După decembrie, în loc să se revină asupra scopurilor inițiale pentru care a fost edificat acest așezământ, puterea sosită pe creasta valului ignoră o dată în plus testamentul Elias, militarizând spitalul.

Începe o lungă discuție asupra Spitalului Elias. Memorii intervenții în presă, decretelor ale guvernului. Atmosfera în spital se deteriorează. Suspiciunile cresc. Dar armata rămâne pe poziții, în ciuda decretului din august prin care se precizează că Elias aparține, totuși, Ministerului Sănătății.

• Elias după revoluție

Se ce se întâmplă acum la Elias? Printre salariații spitalului - înțelegând prin spital staționarul, Policlinica și Laboratorul de igienă și epidemiologie - există în momentul de față 31 de militari distribuiți atât în corpul administrativ, cit și în corpul medical.

CORPUL ADMINISTRATIV. Militarii din administrația spitalului dublează administrația civilă deja existentă. De pildă, maiorul Cristea (salariu 6.000 lei pe lună) îl dublează pe directorul adjunct economic. De la soțreș sa la Elias, maiorul Cristea se preocupă insistent de crearea unui birou cât mai confortabil cu perdele, covor și canapea. Așa a reușit să desființeze atelierul de tehnică dentară. Vocabular, gesturi cazone. Mai nou, și-a silus o ordoonanță, un militar în termen, pe care îl folosește după bunul lui plac. Colonelul Gheorghie, 7.000 de lei pe lună, umbra generalului Bândilă, linișcă toată ziua un calet studentesc. Cum înainte lucra la contrainformații, se presupune că pregătește dosarele.

Domnul general,

În absența dialogului pe care îl evițai continuu, vă aduc la cunoștință următoarele: au trecut 6 luni de când ați promis și noi nu am primit regulamentul de organizare și funcționare a unui spital militar. Noi nu știm încă ce îndatoriri, dar nici ce drepturi avem. Nu știm care sînt deosebirile dintre un salariat civil și unul militar (...) Neparticiparea dv. direct la munca din secția pe care o conduceți vă face să nu cunoașteți dect prin intermediari și nu întotdeauna obiectivi, problemele medicale precum și activitatea profesională a oamenilor din spital. De altfel, majoritatea informațiilor le-ați obținut de la un om care, în 20 de ani de carieră, nu a efectuat o singură zi activitate pur medicală.

Recrutarea cadrelor medicale se face ca și în ultimii 2 ani, pe bază de relații, rubeđenii, pile, în loc de a se folosi mijlocul cel mai corect, cel mai obiectiv, concursul.

Prin angajarea fără concurs a medicilor, vă asigurăm precis niște susținători, dar nu veți îmbunătăți munca de îngrijire a bolnavului. Vă solicităm, în încheiere, să ne tratați ca pe niște medici și nu ca pe niște ordonanțe față de care nu trebuie să dați nici o explicație hotărîriilor dv.

30.06.1990

Dr. GHEORGHE DINESCU

se opteze pentru apartenența la Ministerul Apărării Naționale.

Apariția armatei la Elias a adus cu ea amenințări, concedieri, scăderi de salariu, dubiate de denigrări ale celor care au luat atitudine față de situația anormală a spitalului. Au fost denigrați și obligați să iasă la pensie dr. Dinescu Gheorghie și dr. Ioanescu. Dr. Oșanu Mircea este amenințat cu concedierea. Înainte de a fi obligat să se pensionezeze, dr. Dinescu Gheorghie adresează un memoriu generalului Bândilă în care îl reproșează în sînta saconștiință.

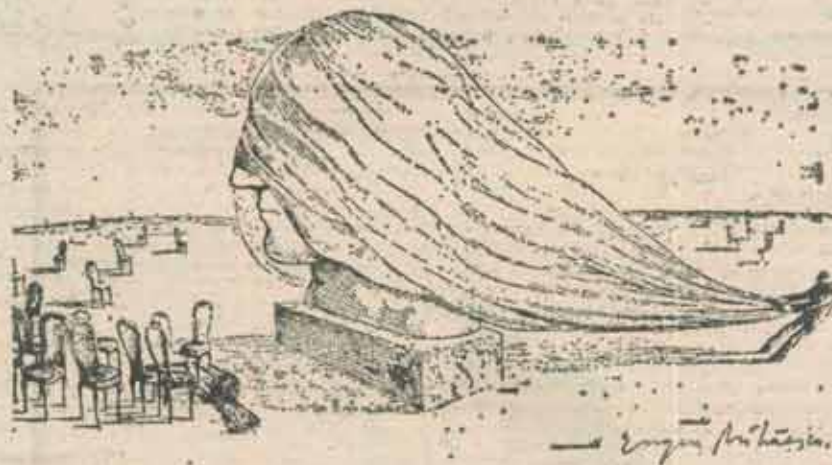
În urma aștor frămîntări, la Elias, sosesce în primăvară acad. Mihai Drăgănescu, la acea vreme prim vicepreședinte al guvernului și președinte al Academiei, și prof. Dan Enăchescu, pe atunci ministrul sănătății. Are loc o ședință în care se explică oamenilor că Spitalul Elias este subvenționat de Ministerul Sănătății și se reamintesc clauzele testamentului Elias. Este evocat momentul în care Academia română „vinde” spitalul Ministerului Sănătății, contra sumei de 1 leu.

Reacția este furibundă. Militarii din Elias nu-l cred pe acad. Drăgănescu. Li se aliază infirmiere, surori. Se contestă testamentul.

În timp ce, în holul spitalului, reinstalat pe soclu după revoluție, bustul lui Menshem Elias este păzît de un soldat...

• Directorul Spitalului Elias, generalul Traian Bândilă

Instalat la conducerea spitalului după revoluție, generalul Bândilă nu părăsește

corpul destinat odinioară nomenclaturii. Este înconjurat, firește, de prieteni: dr. Nicolau Paul, medicul lui Ceaușescu timp de 15 ani, dr. Dan Elena, soția lui Dan

• Ultimul memoriu

DOMNULE MINISTRU,

Profund îngrijorată de grava situație actuală a instituției noastre, membrii Sindicatului independent al Medicilor și Farmaciștilor din Spitalul și Policlinica „Elias”, împreună cu numeroși salariați neafiliați vreunei organizații sindicale, adresează conducerii Ministerului Sănătății, Academiei Române și Fundației Elias solicitarea de a lua de urgență măsurile care se impun pentru ieșirea din situația nefirească în care sîntem menționați de circa 8 luni și intrarea în legalitate conform Hotărîrii Guvernului ales al României.

Pentru cunoașterea stării de fapt, vă aducem la cunoștință următoarele: Ca urmare a trecerii, la începutul anului curent, a Spitalului „Elias” în subordinea M.Ap.N., a fost numit Comandant al Spitalului Gral. Dr. Bândilă Traian, restul conducerii răminind în linii mari cea din trecut; au fost aduși însă, treptat, în personalul funcționare, un număr înuțit de mare de angajați militari. Schimbările în bine așteptate de noi toți nu s-au produs ba, dimpotrivă, s-au luat numeroase măsuri dăunătoare bunului mers al lucrurilor:

- pensionarea impusă (...), transferarea forțată a unor medici (...), angajarea unor cadre medicale militare (...), acordarea de grade de ofițer superior activi unor medici din spital și policlinică fără nici o competență medicomilitară anterioară (...), intrufinarea prin toate mijloacele (preșuni, amenințări, zvonuri, crearea de avantaje), în masa de salariați ai spitalului și policlinicii a opiniei că avantajele obținute (menținerea sporului la salariu, beneficii, al treisprezecelea salariu, etc.) sînt datorate M.Ap.N., iar revenirea în subordinea M.S. ar duce la pierderea acestora și la concedierea unui mare număr de salariați (...)

Adăugăm și faptul surprinzător că, nesocotind mai multe Hotărîri anterioare ale Guvernului: Hotărîrea Guvernului nr. 278 din 17.III.1990, Decretul CPUN nr. 104 din 30.III.1990 art. 1 paragraful H, Hotărîrea Guvernului nr. 572 din 10.V.1990, Adresa Guvernului nr. 584 din 25.V.1990 către MAPN și mai ales Hotărîrea Guvernului României privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății din 10.08.1990 care prin semnătura Primului Ministru, certifica prezența Spitalului „Elias” și a Policlinicii printre unitățile bugetare-spitale de interes republican direct subordonate M.S. - conducerea instituției care poartă acum numele de „Spitalul militar Elias”, considerîndu-se un fel de „stat în stat”, își continuă nelucrată acțiunea de felul celor consemnate mai sus, rezultatul fiind evidentă deteriorare progresivă, materială și profesional-umană, a instituției (...)

COMITETUL SINDICATULUI INDEPENDENT AL CADRELOR MEDICALE SUPERIOARE DIN SPITALUL ȘI POLICLINICA ELIAS

Martian, farmacistul Tomescu, dr. Bârlea Maria, soția lui Ștefan Bârlea, șeful canoelarilor lui Ceaușescu și președintele al C.S.P. dr. Mișca Daniela fost și actual director, adjunct al spitalului Șerban Rădulescu, Albu Anatol, fost președinte de sindicat pe Policlinică și actual lider al sindicatului.

Generalul Bândilă, acolo, în corpul destinat odinioară nomenclaturii, se ocupă de protocol, de aranjamente împotriva Ministerului Sănătății, de eliminarea incozonilor și, firește, de propria meserie: a făcut trei anestezii și și-a vizitat bolnavii de zece ori. La 1 februarie însă, s-a autonumit șef al secției de anestezie și terapie intensivă. În ultima vreme, o parte din secția de anestezie s-a închis din lipsă de personal.

• Oficiul farmaceutic nr. 3

Acest oficiu nu aparține Fundației Elias, el aparține Ministerului Sănătății, dar este chirie la Elias. De aici se aprovizionează cu medicamente spitalul Elias, Policlinica 10 (actualmente 2), Spitalul și Policlinica Sahia (actualmente Interdepartamentale). Tot de aici, putea cumpra medicamente oriunde cetașean al României. Valoarea medicamentelor și a substanțelor se ridica la 40 milioane lei.

La mijlocul lui octombrie, directorul Oficiului, dl. Ghemigean Kevork pleacă în străinătate. Este momentul în care general Bândilă dă ordin să fie scoși afară din oficiu toți salariații și sigilează ușile. Cum dl. Ghemigean luptase ca oficiul să nu intre pe mina armatei, reclamația farmacistei Tomescu, „privind anumite nereguli” dă prilejul închiderii lui. O comisie mixtă din partea Ministerului Sănătății și din partea Ministerului Apărării Naționale, face acum inventar. Care va fi soarta oficiului farmaceutic nr. 3? Cărul minister îl va fi destinat?

• O intervenție în presă atrage după sine transferul obligatoriu

„Trebuie să fie Elias arțergarda ceaușismului”? se întreabă dr. Petra Tudor de la Policlinica 2 a Spitalului Elias în România liberă din 24 februarie 1990, încheindu-și astfel intervenția: „Dar problema nu se reduce la apartenența în sine, ci la consecința ei, poate întimplătoare, dar reală: de la Revoluție înapoace, în unitatea noastră sanitară, cadre ceaușiste au instalat un climat de muncă mult mai sumbru și arid decît în epoca ceaușistă propriu-zisă”.

Doamna Petra Tudor a fost obligată să se transfere în altă unitate medicală.

RODICA PALADE

CORTINA SFÎȘIATĂ

SFÎRȘITUL COMUNISMULUI

AGNES HELLER

(Urmare din nr. trecut)

Cum se deosebesc
marii dictatori de
Napoleon?

Dacă ne gândim că numai un număr relativ mic de oameni au sprijinit partidele comuniste chiar și în țările în care acestea au preluat puterea fără vreun ajutor sau, în orice caz, cu un ajutor militar extern nu prea mare, sursele rationale de legitimizare nu pot fi valabile. Legitimizarea charismatică oferea o soluție facilă, în special în țările în care foștii lideri autocrați își trăgeau legitimizarea din instituțiile lor tradiționale charismatice (cazul țării Rusiei sau al împăratului Chinei). Legitimizarea charismatică a unui lider modern nu era o invenție absolut nouă: Napoleon a fost primul care a folosit această metodă. Dar guvernarea lui Napoleon a fost un grandios show individual, iar Napoleon însuși fiind înainte de toate un mare soldat, el s-a putut baza pe anumite tradiții de sprijin. Noul dictator este diferit, deoarece el este în primul rând stăpînul unei instituții totalitare, și chiar atunci când el ajunge personificarea regimului, fiind aproape zefiecat, ordinea lui fără apel simț emise numai și numai în numele acestei instituții. Dictatorul charismatic modern se află într-o poziție delicată, chiar contradictorie. El trebuie să fie emblema noului elite, un revoluționar sută la sută: aceasta este calitatea care justifică crimele în masă săvârșite de el și în numele lui, cu știința autorității sale. Această poziție implică o contradicție. Dictatorul extinde epurările singulare asupra autorității sale și astfel devine periculos chiar pentru regim (Stalin a fost salvat de cel de-al doilea război mondial, iar Mao a murit înainte de a fi măturat), ori încetează de-a mai fi un „revoluționar”, ba mai mult, el pune capăt „revoluțiilor de sus”, prin urmare își pierde charisma și devine vulnerabil (cum s-a întâmplat cu toți liderii sovietici care l-au urmat lui Hrușciov, precum și cu actualii lideri chinezi). De fapt, Stalin nu a fost înlocuit niciodată în Uniunea Sovietică, iar perioada post-brujnevană a suferit continuu de o lipsă de legitimitate. Lipsit de un lider charismatic, sistemul devine disfuncțional: eroarea nu poate fi perpetuată nici măcar la scară mică, fără a pune în joc imaginea unui lider purificator atotputernic, capabil să dezîntărească o companie de epurări. Aparent, cel care, la comandă, comit crime în masă, din motive politice, împotriva populației civile a propriilor lor țări trebuie să se agate de o figură paternalistă de dimensiuni crasimitice, care la asupra sa vine precum și responsabilitatea fiecărei crime în parte, în virtutea faptului de a fi instanța supremă, un semizeu, o instituție. Nu în zadar fusese Stalin socialist: el a înțeles cum să pună charisma religioasă în slujba politicii puterii.

Există mereu o opoziție comunistă față de elita comunistă

Sfîrșitul charismai instituționalizate a partidului comunist și a conducătorului este începutul sfîrșitului comunismului. Speșialul Solidarității în alegerea lui Jaruzelski în funcția de președinte nu are nimic de-a face cu charisma lui reală sau fabricată, care de altfel nici nu a existat vreodată, în vreme ce cu peste douăzeci de ani în urmă Kádár, un Quisling fășit și fără reticențe reușise să creeze un sol

de charismă în jurul persoanei sale. Acest exemplu arată că interconditionarea acționază în ambele sensuri. Pentru exercitarea terorii este necesară charisma, iar teroarea trebuie exercitată pentru a conferi charisma persoanei conducătorului. În momentul în care liderii de partid nu comandă armate sau poliști înarmați, cînd nu mai sînt în situația de-a o face, sau nu mai vor s-o facă, charisma lor dispare. Cu toate acestea, chiar dacă teroarea este necesară pentru a dobîndi în comunism charisma, exercitarea terorii nu este suficientă pentru a deveni charismatic: aceasta s-a văzut clar în cazul masacrului din piața Tien-An-Men și în urmările sale. Vraja s-a desfășurat, de data aceasta, definitiv.

O opoziție comunistă față de elita comunistă conducătoare, fătșă sau clandestină, a existat constant. Acești așa numiți „deviaționiști” sau „trădători” și-au sa-

traditia leninistă trebuie abrogată. A treia: de vreme ce regimul folosește ideologia pentru a sustine relația comandă-supunere, această ideologie sprijinitoare trebuie să fie relativizată sau deconstruită. De exemplu, în 1956, în Ungaria toate cele trei condiții au fost înlăturate. Atunci Armata Sovietică a jucat rolul centrului ideologic nealiniat. Revoluția maghiară a ridicat întrebarea evidentă: ce curs ar lua istoria dacă ceva similar s-ar petrece în Uniunea Sovietică, centrul comunismului însuși?

Fără Gorbaciov (sau un prim secretar sovietic similar cu un alt nume) am mai aștepta și acum sfîrșitul comunismului. Gorbaciov este acel anti-Lenin care a declanșat o mișcare inversă. Așa cum în faimul paragraf unu al statutului partidului includea toate posibilitățile totalitarismului (fără necesitatea actualizării lor), tot așa abrogarea formală a „rolului conducător al partidului” include în nuce posibilitatea completei deafinării a tuturor instituțiilor totalitare (din nou fără suportul necesității istorice). Cea de-a doua condiție a „sfîrșitului comunismu-

Eugen Ionescu

crificat poziția, libertatea, adesea chiar viața, pentru diadema lor, dar ei n-au putut realiza nimic fără a îndeplini trei condiții principale. Prima era următoarea: întrucît modelul leninist presupune că centrul, conducerea, decide totul, iar cel ce-l contrazică sînt condamnați, opoziția trebuie să pună mina pe centru. A doua condiție: atît timp cît modelul leninist de organizare determină întregul sistem al totalitarismului în nuce însuși

lui” este, de asemenea, prezentă în Uniunea Sovietică, deoarece a treia condiție (relativizarea și deconstrucția ideologiei) a fost realizată cu încredințarea, ba chiar cu încurajarea centrului. Prin urmare, funcția de comandă-execuție a ideologiei nu mai acționează ca înainte, și, fără o democrație de forță a puterii repressive, dispoziția de-a da ascultare va dispărea. În fapt, totalitarismul comunist a creat mijloacele proprii sale distrugerii.

Anti-leninismul sînt
antiscrisu?

Nu se știe dacă Gorbaciov plănușe să devină un anti-Lenin înainte de a pune mina pe poziția centrală a puterii comuniste, ori dacă a început să joace acest rol după multe încercări și greșeli, orbucînd prin bezna. A existat și a mai rămas un factor care în mod cert l-a împins în această direcție. Dar care este rolul unui anti-Lenin în termenii concreți?

Am văzut că la începutul secolului nostru o elită puțin numeroasă (dar talentată) aflată la marginea unei societăți tradiționale și-a însușit programul transformării totale, și în același timp științifice, a societății. Lenin a inventat o nouă tehnică a puterii care s-a dovedit eficientă. Aparatul de stat a fost luat în stăpînire și s-a înființat guvernarea totalitară. Dar ce se putea face cu această putere? Proiectele noului societăți erau preluate din alte surse (marxiste): nu fost acceptate mesajul și eficiența proiectului. Dar formula magică s-a dovedit fără rezultat. Lenin nu a avut remediu pentru aceasta, deoarece una este să inventezi proiecte socio-economice și alta este să inventezi tehnici ale puterii. Rezultatul final este binecunoscut. Milioane de oameni au fost uciși, încă mai mulți au pierit sub povara muncii forțate și prin înfometare, milioane au fost închise pentru a se instaura cea mai ineficientă și disfuncțională economie modernă, cea care se găsește acum pe pragul prăbușirii totale.

Diminuarea interesului
începînd din 1963

În cercurile comuniste nu era nici un secret că proiectul nu va rezista. Chiar de la început au fost abandonate anumite aspecte majore ale proiectului marxist. Celelalte au fost însă încorporate în structura societății totalitare. Cu toate acestea, cu decenii în urmă se făceau deja încercări de a transforma, a îmbunătăți și a schimba aceste proiecte. Actuala „perestroika” vine ca o continuare a acestei tradiții. În momentul de față această perestroika există în Uniunea Sovietică numai cu numele. Deși ameliorarea economiei și a eficienței tehnologice par a fi obiectivele majore ale reformelor lui Gorbaciov, situația este mai rea decît înainte. Gorbaciov se confruntă cu aceeași problemă a „acoperșilor” reale cu care se confrunta și-așa Lenin. În principiu, există proiecte, modele de urmat, dar nu există o cale de determinare a modului în care țara poate fi orientată în direcția dorită. Lenin credea că, odată cucerită puterea, modelul plasat în atmosfera caldă a birourilor și bibliotecilor emigranților londonezi va fi implementat într-un timp foarte scurt. Deși în posesia unei puteri dictatoriale depline, Gorbaciov pare să nu știe cum să conducă țara în direcția unei economii funcționale. De aceea, el acționează într-un mod similar cu cel al lui Lenin, însă în sens invers. În loc să se concentreze asupra scopurilor, el se concentrează cu precădere asupra organizării, cadrului instituțional și ideologic. Și, într-adevăr, în această zonă, și nu în zona programelor sau a proiectelor economice sau tehnologice, se află calea de ieșire din totalitarism.

Principala schimbare instituțională în Uniunea Sovietică în momentul de față nu este instalarea democrației, ci apariția unui tip de dictatură în care dictatorul nu mai este reprezentantul totalitarismului. Gorbaciov ar putea deveni un dictator plebiscitar, un mandat pe care nu-l are încă, dar el este deja independent de partid. Acest gen de independență nu înseamnă că Gorbaciov poate lua toate deciziile de unul singur, prerogativă pe care numai Stalin a mai avut-o. În orice caz, Gorbaciov a devenit independent de partid nu numai de facto ci și de iure, astfel că el își poate pune în aplicare deciziile fără supunerea zeloză a masinii de partid și, dacă e cazul, chiar împotriva acesteia. Deși analogiile istorice sînt mai degrabă îngolțtoare decît explicative, se întrevăde deja o ironie a istoriei, și anume că troiștii și-au avut în final „Termidorul” lor, iar Rusia primul ei consul (cu sau fără sprijinul armatei). Cursul istoriei rușii este încă larg deschis, comunismul însă este deja o opțiune exclusă.

(Va urma)

Traducere de
MARINA SANDU